

I MØDET MED DANMARK

En undersøgelse af barriererne for
unge ukrainers deltagelse i fællesskaber

Med støtte fra
EGMONT

Baggrund for undersøgelsen

Efter Ruslands invasion af Ukraine i 2022, blev særligt kvinder, børn og unge nødsaget til at flygte fra deres hjemstavn. Der er omkring 53.000 ukrainere, der har ophold i Danmark efter særloven. Omtrent 30 procent af denne gruppe, svarende til lidt over 10.000 personer, er børn og unge i alderen 10-29 år. Mange af ukrainerne bor i de større byer, hvor adgangen til arbejdsmarked, uddannelse og sociale netværk er bedst.¹

Da krigen brød ud, og de første ukrainere ankom, håbede mange, at opholdet kun ville blive kortvarigt. De havde ambitioner om at vende hurtigt tilbage til Ukraine og det danske sprog og fællesskab var derfor ikke deres første prioritet. Men for mange har det midlertidige ophold udviklet sig til en længerevarende venteposition, som forstærkes af de tidsbegrænsede opholdstilladelser. Især børn og unge mærker konsekvenserne målt ud fra deres trivsel, demotivation og ensomhed. De mangler fællesskaber, der kan give mening i hverdagen og modvirke mistrivsel.²

Samtidig ser vi en ny udvikling. Ifølge en undersøgelse fra Københavns Universitet og Rockwool Fonden ønsker 69 procent af de ukrainere, der opholder sig i Danmark, at blive boende her, også når krigen ikke længere forhindrer en hjemrejse.³ Det viser, at flere begynder at se en fremtid i Danmark og ønsker at gøre op med den midlertidighed, de hidtil har levet i. Dette stiller krav om at skabe fællesskaber, der fungerer som brobygger ind i det danske samfund og det har vi naturligvis haft fokus på den seneste tid.

Men vi har også erfaret, at det kan være en udfordring at få unge ukrainere med i vores fællesskaber, da de har nogle andre behov og forudsætninger for deltagelse end vores fællesskaber tidligere har været designet til. Det er netop baggrunden for denne rapport: skal vi lykkes med at skabe inkluderende og meningsfulde fællesskaber, må vi indrette dem med blik for de erfaringer og behov, som unge med ukrainsk baggrund bringer med sig.

Med støtte fra Egmont Fonden har vi i denne undersøgelse kunne dele indsigter fra 15 interviews med unge ukrainere i alderen 17-26 år. Fem af dem er frivillige i vores fællesskaber. Indsigterne er organiserede i de tematikker, som går igen på tværs af alle interviews.

Undersøgelsen fokuserer primært på de barrierer, som unge ukrainere møder i forsøget på at blive en del af fællesskaber – ikke på det, der allerede fungerer. Derfor vil vi indledningsvist understrege, at flere af de unge også fremhæver positive erfaringer ved livet i Danmark. Mange føler sig trygge og de fleste har i dag opbygget et mindre netværk, selvom vejen dertil har været forskellig.

1. Danmarks Statistik, 2025

2. Red Barnet, Ung i Usikkerhed 2023

3. Fordrevne ukrainere i Danmark: Indledende resultater fra DARECO (The Danish Refugee Cohort). Institut for Psykologi, Københavns Universitet

Om DFUNK

Dansk Flygtningehjælp Ungdom er landets eneste organisation, der arbejder for og med unge, der er flygtet. Vi blev stiftet som ungdomsorganisation til Dansk Flygtningehjælp i 2009 med det formål at skabe et netværk for unge der er flygtet. Siden da er organisationen vokset støt, og har sammen med målgruppen både udviklet og flyttet sig. DFUNK er i dag en selvstændig og uafhængig organisation som er i sat i verden for unge med flugterfaring i Danmark.

Vi arbejder med unge, hvis liv i høj grad er politisk styret. Det stiller store krav til vores tilstedeværelse i deres liv og hverdag. DFUNK's kerneværdi er at skabe ligeværdige møder mellem unge i vores fællesskaber, nedbryde hjælpehierarkier mellem frivillige og deltagere, samt at sikre, at alle har de rette vilkår for at deltage i fællesskaberne. En metode der gør at unge, der er flygtet til Danmark, oplever, at de nemt og naturligt kan indgå i vores fællesskaber.

Vi er en medlemsorganisation, som er demokratisk opbygget med en politisk valgt landsbestyrelse bestående af primært unge med flugterfaring. Vi har en enestående kontakt med målgruppen og har i mere end 15 år, i tæt samspil med unge der er flygtet, udviklet og afprøvet forskellige metoder og derigennem opbygget en omfattende viden om vores målgruppe. Vi oplever at mange forskellige aktører er interesseret i at få et indblik i den viden, og vi indgår derfor løbende i samarbejder og dialoger med myndigheder, kommunale aktører og andre organisationer.

Deltagelsesbarrierer i mødet med Danmark

En isoleret tilværelse

Flere af interviewpersonerne beskriver en isoleret og ensom tilværelse som ny i Danmark, hvor deres omgangskreds primært består af andre unge fra Ukraine, som de bl.a. møder på asylcentre, sprogskoler eller i modtagerklasser. De unge oplever, at fælles berøringsflader med etniske danskere er begrænset og mange havner i engelsksprogede uddannelser eller jobs, hvor kontakten er minimal. Derudover er de færreste en del af foreningslivet, som ellers er en vigtig indgang til fællesskaber. Flere af de unge udtrykker desuden, at det er nemmere at opbygge relationer i sprogmiljøer eller internationale sammenhænge med andre unge, der har en anden etnisk baggrund end dansk.

Næsten alle oplever, at det danske samfund kan virke lukket, især når det handler om at skabe dybere relationer. Et par af de unge fortæller, at de aktivt opsøger fællesskaber gennem frivilligt arbejde, foreningslivet eller i skolesystemet, mens andre føler sig overvældede eller usikre på, hvordan de skal komme i gang.

Deltagelse i fællesskaber

Flere af de unge er eller har været en del af et fællesskab i Danmark, men deltagelsesgraden er varierende – hvor nogen er mere passive og tøvende, er andre frivillige eller arrangører.

Fællesskaber kun for ukrainere, f.eks. Ukrainian Youth Hub, bliver ofte fremhævet som trygge og imødekommende, især dem med begrænsede dansk- eller engelsk-kundskaber. Det er også typisk disse fællesskaber, som de fleste unge deltager i. Enkelte nævner, at de kan føle skyld ved at deltage i fællesskaber, der ikke direkte hjælper eller gavner deres familie eller Ukraine.

Flere peger på, at uformelle, sociale arrangementer med lave adgangsbarrierer er lettere at deltage i. Andre nævner, at de ville deltage oftere, hvis arrangementerne blev bedre annonceret, f.eks. via e-Boks, Telegram eller Instagram, eller hvis de var mere tilgængelige rent geografisk eller økonomisk. For nogle har et samarbejde med kommunen hjulpet dem med at finde vej ind i forskellige aktiviteter.

“Danish guys my age – 20 – are into parties and casual relationships. They seem to just enjoy life. Meanwhile, I have to think about moving, finding money for a deposit, getting a job, finishing courses, what’s happening in my country. I’m here without family. But they’re in their own country. We have different concerns.”

- Ung med flugterfaring, 20 år*

Sprogbarrierer

Det danske sprog er en stor barriere for mange. Det gælder uagtet om de unge ellers har stærke engelskkundskaber. Nogle af de unge undgår begivenheder eller samtaler af frygt for at blive dømt for deres sprogfærdigheder. Flere oplever det som skamfuldt og vender skylden indad og andre nævner, at det har konsekvenser for bl.a. deres sociale liv i form af at indgå i relationer med etniske danskere, og at det er sværere at finde et job.

De unge sætter pris på og føler sig mere trygge i at deltage, når arrangementer bliver afholdt på engelsk, eller når der ikke er noget pres for at tale perfekt. Flere nævner, at de føler sig tryggere ved at tale dansk med andre, som ikke er etniske danskere. Et par af interviewpersonerne italesætter, at de ønsker en øvebane uden fokus på performance.

“I know my spoken Danish isn’t good enough. I mispronounce a lot of words, so yeah, I’m kind of embarrassed.”

- Ung med flugterfaring, 19 år

Mentalt helbred

Flere af interviewpersonerne fortæller om stress, angst eller depression – ofte forbundet med isolation, usikkerhed eller tidligere traumer. Krigen, adskillelse fra familie og det at være blevet fordrevet er almindelige kilder til følelsesmæssig belastning. Nogle finder lindring og heling gennem kreative projekter (f.eks. kunst, musik, skrivning) eller ved at blive en del af støttende fællesskaber.

Flere unge oplever at blive spurgt indtil krigen og deres personlige historier, når de fortæller, at de er fra Ukraine. Et par har det okay med at dele, mens de fleste dog udtrykker et ønske om ikke at blive spurgt ind til politik, familie og fortid, da det stadig er forbundet med dybe traumer. For flere er der et klart ønske om at blive set som et menneske og ikke som en flygtning.

“I don’t feel comfortable being expected to share all that I have inside of me, it makes me sad... And I don’t want nobody to treat me differently.”

- Ung med flugterfaring, 20 år

Relationer

De fleste interviewpersoner har stærke sociale bånd til andre ukrainere, færre har nære internationale venner, og næsten ingen har nære etnisk danske venner. Mange føler sig mere trygge i ukrainsktalende miljøer og fremhæver den fælles kultur og gensidige forståelse. Nogen af de unge giver udtryk for et ønske om at udvide deres sociale netværk, men er usikre på, hvordan de kan komme i kontakt med etniske danskere eller andre grupper.

En lille del af interviewpersonerne er kommet til i Danmark uden familie, og for dem er det særligt nødvendigt at skabe et netværk, som kan være en støtte i en ny tilværelse og afhjælpe den ensomhed, der også følger med.

Tillid og tryghed er afgørende og interviewpersonerne er mere tilbøjelige til at deltage i arrangementer, hvis de kender nogen i forvejen eller hvis arrangementet bliver afholdt af andre unge med flugterfaringer.

Ekskluderende miljøer og diskrimination

Flere af de unge føler sig ekskluderet af etniske danskere. De oplever, at deres kultur og traditioner ikke altid bliver forstået eller værdsat, og det gør det sværere at skabe nære relationer. Et par stykker har oplevet direkte diskrimination og racisme – enten overfor dem selv eller for personer med anden etnisk baggrund fra mellemøstlige lande. Flere oplever også, at der bliver skabt et skel flygtninge imellem. Det udspringer fra en oplevelse af, at personer med flugterfaringer får forskellig behandling alt efter deres baggrund (både juridisk og socialt), som leder til interne stridigheder mod hinanden. Der er desuden flere af de unge, som ikke ønsker at blive anset som "flygtning", da det har negative konnotationer, og folk ikke interesserer sig for mennesket bag begrebet. Der er også få, som ikke vil deltage i aktiviteter, der relaterer sig til målgruppen "unge med flugterfaringer".

Fire gode råd til mere inkluderende fællesskaber

1. Safe space policy

Det kan være en fordel at udarbejde og praktisere en safe space policy, der bidrager til at etablere trygge og tydelige rammer, hvor alle ved, hvad der forventes af dem. Et konkret eksempel kan være at fastsætte en regel om, at man ikke spørger ind til hjemland/familierelationer, medmindre den enkelte selv vælger at dele dem. På den måde sikres det, at deltagere har kontrol over, hvilke dele af deres liv de ønsker at bringe i spil. Det kan være en god idé at gøre regelsætte synlig, præsentere den for nye deltagere og aktivt minde hinanden om at efterleve den. Selvom en sådan tilgang umiddelbart kan virke rigid eller begrænsende, opleves den ofte af deltagerne som en form for beskyttelse. Den kan dermed være et centralt redskab til at styrke tillid, tryghed og deltagelse i fællesskabet.

2. Tilgængelighed

En faktor for hvorvidt de unge har lyst og mulighed for at deltage i diverse fællesskaber handler om tilgængeligheden af fællesskaberne. Her er nogle af de greb som de unge selv peger på som afgørende:

- Økonomiske forhold kan ofte være en stopper for at unge med flugterfaringer har mulighed for at deltage i diverse aktiviteter. Her kan selv 50-100 kr. om måneden have stor betydning for den unges økonomi. Dette gælder især, hvis man er ung og ny i landet.
- Mange har, grundet tid og økonomi, ikke mulighed for at rejse til de store byer for at være en del af de lokale fællesskaber. Der er behov for indsatser i de mindre byer, så vi også når de unge, som ikke bor i storbyerne. Og hvis aktiviteter kun kan foregå i større byer, så bør det overvejes om transportudgifterne kan dækkes.
- Overvej hvorvidt fællesskaberne kan eksistere i en hybridform, hvor der kan snakkes og reklameres på engelsk såvel som dansk. Det kan sænke barrieren for deltagelse, hvis unge med flugterfaringer ved, at de både kan få forklaret ting på engelsk og selv må deltage på engelsk. Når de føler sig trygge i fællesskabet, kan de begynde at træne deres danske sprog.

3. Mangfoldige fællesskaber og frivilligrupper

Der er behov for at skabe faciliterede rum, hvor unge med forskellige baggrunde kan møde hinanden på tværs af nationaliteter og erfaringer. Det er ikke kun væsentligt at arbejde aktivt for en mangfoldig deltagergruppe – det kræver lige så meget fokus på at skabe en mangfoldig medarbejder- og frivilligruppe. At kunne spejle sig i nogen som ligner en selv, er med til at skabe trygge fællesskaber for unge, som i forvejen er på udebane i mange arenaer af deres nye livssituation. Det er dermed vigtigt, at vi arbejder aktivt for at skabe blandede rum, hvor unge kan mødes i gensidig åbenhed og nysgerrighed.

4. Hjælpehierarkier

Vi taler ofte om, hvordan fællesskaber kan designes til at inkludere minoriteter. Men vores undersøgelse peger på, at en del af problemet også omhandler majoritetens rolle – især når det gælder åbenhed og tilgangen til det, der er nyt og anderledes.

Derfor opfordrer vi til, at man i fællesskaber arbejder aktivt på at nedbryde traditionelle hjælpehierarkier, hvor unge etniske danskere ses som dem, der skal hjælpe unge med flugterfaringer. Spørg i stedet: Hvordan kan vi som organisation eller lokal aktør skabe ligeværdige relationer, hvor alle deltager på egne præmisser og bidrager til fællesskabet med det, de hver især bringer med?

“Saying it’s a language barrier is kind of a cop-out, because Danes speak English. Even if they didn’t, it could’ve pushed me to learn Danish faster. But it’s more about cultural differences and how closed Danes are to accepting foreigners, especially those who don’t speak the language fluently.”

- Ung med flugterfaring, 19 år

DFUNK

DANSK FLYGTNINGEHJÆLP UNGDOM

Med støtte fra
EGMONT